

ЯРОСЛАВ МАЗУР: «МУЗИКАНТАМ БУДЕ ПЛАТИТИ БОГ У НЕБІ»

— Пане Ярославе, звідки у Вас такий потяг до музики?

— Від батька. У 30-х роках батько закінчив дяківську школу при церкві св. Юра. Татова мама, моя бабуся навіть на весіллях на скрипці грала. Середню школу я закінчив у Комарно в 1951 році. І вступив до медінституту. Мама так хотіла. На лікувальний факультет. Батько був незадоволений...

— Бо не пішли «за музикою»?

— Так. Але скоро я обшив медичну. Пішов працювати в Комарно до школи — художнім керівником. Музично-педагогічне училище закінчив з відзнакою у 1958 році і того ж року склав іспити на «відмінно» до консерваторії.

У 1967 році я почав працювати в музично-педагогічному училищі.

— А одружились коли?

— Ще перед військом. Старша дочка — Галя — народилася саме того дня, коли вступав до консерваторії. Молодша — Наталя — через два роки, в 1960-му.

— Важко було?

— Та нелегко. Дружина Дарія, моя колишня однокласниця, закінчила Дрогобицький педінститут, працювала в училищі лаборантом, завідувачкою бібліотекою, викладала українську мову. У 1958-му взяв ділянку. Збудували спочатку таку будку дерев'яну... Бо то так: що за зиму вдалося заробити, то влітку йшло на будову.

— Вам часто бувало зле?

— Ні, майже не бувало зле. Я відчуваю свій обов'язок: маю зробити все, щоб виконати заповіт батька, який говорив: «Все роби сам, і роби добре». А щоб щось зробити, треба робити. Як трапляються важкі дні, невдачі — не варто про них думати. Бо можна відійти від колії головної, а потім важко в неї знову втратити. Якись особливі колізії мене не переслідують.

Замолоду мав дев'ять робіт, розкиданих у різних кінцях області. Тепер би, певно, вже так не зміг. Уночі їхав. Уночі приїжджав. Як треба було — спати не потребував... Найбільше втішався батько, який тоді ще жив.

— Чим?

— Що я пішов працювати на село. Він мене весь час спонукав робити великі духові оркестри. Вважав, що якби діти грали на духових інструментах, — не мали б проблем з розвитком слуху. Бо духовий інструмент ніби продовжує розвивати слуховий апарат, — як і спів. Без співу слух теж не може розвиватися. Батько був переконаний, що сам спів не допоможе. Треба знати нотну грамоту.

— Чому батько так ратував за розвиток слуху в дітей?

— Розумієте, коли батько ще ходив до школи, то запам'ятав, що на початку століття майже 100 відсотків села українського співало. Хто не вмів співати — був білою вороною в селі. Він не вкладався в розуміння того, що українець може не вміти співати. Батько любив повторювати: в українця все можна відібрати чи вкрасти, навіть — землю. Але співучості не вкраде ніхто. Кожен українець має співати і грати — так, як мусить вміти читати, писати, рахувати.

— Пане Ярославе! Ми — співучий і танцюючий народ. А захищати державність нема кому. Надто ми вже розм'якшені співом. Ви так не вважаєте?

— Без пісні люди були б злими. Зла людина шляхом правди не піде. А правда має бути дороговказом. До речі, музикально розвинена людина має кращі нахили і до опанування технікою, до вивчення гуманітарних наук. Тепер і в США задумалися. Там музику були вилучили зі шкільних програм, а згодом досліддили: комп'ютерною технікою краще оволодівають ті діти, які люблять музику.

Отже, в школі треба вивчати музику, але — і нотну грамоту. Нотою треба оперувати, як буквою і цифрою. Тому в селі я відразу створив колективи: духовий оркестр, хор і шкільний хор. А в 1972-му я з хором поїхав до Києва. Шкода, що я не зміг батькові продемон-

Це інтерв'ю знайомить із людиною, яку одні називають подвизником, другі — «генералом армії сопілярів», треті — диваком, дехто — непрактичною людиною, ідеалістом...

То хто ж такий Ярослав Мазур? Голова Всеукраїнської спілки вчителів музики. Автор багатьох пісень для дітей, зокрема — духовних. Автор понад 200 публікацій з навчання гри на сопілці та методичних розробок, учитель, який навчив сотні дітей та вчителів музики грати на сопілці, а головне — розвивати музикальний слух. Людина, яка відстояла на найвищих урядових рівнях викладання музики у школах як предмета, яка прагне створити музичне видавництво, аби діти отримували потрібну дешеву книжку. Вже виділений шматок землі. Бракує лише... Правильно, грошей. Яких немає ні в держави, ні в пана Ярослава.

Наша розмова — то пізнання людини, яка розуміє, що таке християнська ідеологія в практичному її вимірі, твердо дотримується заповітів батька — творити добро людям. В даному випадку — через навчання музики. Чому він став героєм нашого діалогу? А тому, що в наш практичний, зискливий час є ще такі люди, як пан Ярослав, безкорисливі та енергійні — їм не шкода своєї праці для дітей України.

струвати запровадження гри на сопілці у школах. Сопілочки вже тоді пішли на уроки музики.

Дитячу групу сопілярів я ввів у духовий оркестр, де грали статечні господарі села Кунин.

У 1970 році взимку брав участь у республіканському огляді художньої самодіяльності у Львові. Журі було з Києва. Хор загравав на сопілках і здобув призове місце. Мене ж нагородили за це досягнення значком «Відмінник народної освіти».

Я тоді в сопілку дуже повірив. І в Києві зацікавилися. Найголовніше: із сопілкою діти дістали можливість виконувати музичні завдання вдома. Загравав на сопілці, потім повторив якусь ноту голосом. Отоді в Києві мене попросили записати методику. Три дні і ночі не вставав із-за стола. Вийшла методичка, і видавництво «Музична Україна» запропонувало написати популярну книжку про те, як навчитися грати на сопілці. Я це зробив. Написав книжку «Юному сопіляреві» (1976). До того чимало статей опублікував у республіканській пресі. У 1976 році моєму сільському хорові з Кунини присвоїли звання народного.

Через три роки видав у «Музичній Україні» книжечку «Вправи та етюди для хроматичної сопілки». Опублікував ще дві книжки в «Музичній Україні» (1984) про гру на блокфлейті.

У 1980 році написав «Буквар сопіляря», який побачив світ аж у 1990 році. Я, звичайно, дуже здивований...

Ще п'ять рукописів моїх лежало в «Музичній Україні» — про навчання гри на сопілці. Не хотіли видавати...

Став займатися практичними справами. Зокрема, святом пісні у Жовкві. Публікував у газеті пісні з нотами. Працював з хорами. До речі, кількість учасників у зведеному хорі, яким я диригував, в окремі моменти була від 3 до 9 тисяч. Це велика радість — Свято пісні. І я з тим хором працював аж до 93-го, здається. Доти, доки ще мав сили доїжджати. То я приготував собі зміну. Словом, у Кунині я пропрацював більш ніж 25 років.

У технікумі механічної обробки деревини я довгі роки вів хор і ансамбль сопілярів. На громадських засадах мав зведений хор у Жовкві і зведений духовий оркестр ПТУ області.

Я би був так не хнався за все. Але я хотів довести, як легко можна працювати із сопілярями. По-друге, я здійснював свою місію. Бо в кожній роботі я бачив свій внесок: як у кожній школі діти візьмуться за сопілочки, то поступово розвинуть свій музичний слух.

Ще, напевно, один важливий епізод з мого життя. У 1990 році зацікавилися моєю роботою. У Львові відбувалася конференція викладачів музики педучилищ України. Керували нею Ольга Кириченко з Міністерства освіти і Наталя Максута.

Я продемонстрував їм різні види сопілки — від сольної до ансамблевої. Після того запросили мене до Києва на Всеукраїнську науково-практичну конференцію. Поїхав. Узав із собою кількох

студентів із педучилища, і вони грали під час моєї доповіді. Це було настільки вражаюче, що мене опісля представили до звання «учитель-методист»...

Мені здавалося, що стане держава — і «Музична Україна» буде видавати книги про сопілочки. Це — найкраще наше видавництво. А вони — «за гроші». І я тоді вирішив зайнятися сам духовною музикою. Написав «Службу Богу» для дитячого хору. Дала мені «Просвіта» листа, щоб видавництво випустило «за кошти автора». Я в Електронбанку позичив 500 тисяч. Книжка реалізувалася подалу. Я продав акордеон і розрахувався з банком. Знав, більше я так не буду випускати. Але в 94-му я знову наважився, уже у Жовкві. Не хотіли, звичайно, друкувати в борг. Знову вдав до послуг «Електронбанку». Ну, помру хіба, то не віддам, — подумав собі. Під високий процент дали: 40 мільйонів позичив, а віддав — 67. 25 тисяч наклад. Це була «Воскресна служба восьмигласів». Продав «Волинянку» і розрахувався з банком.

— До місяців чому не вдавалися?

— Я вірив у свої сили. Потім ішов іншим шляхом. Написав «Пісні великого посту». Кажу в «Місіонері»: дарую вам. Видали. Мені кілька десятків примірників дали. Тоді — «Христос Воскрес». Так само: видали і мені подарували якусь частину. Десятою моєю книжкою, яка вийшла, є «Подячне Богослужіння (екуменічне)». Перебування в Канаді мене спонукало написати. Я бачив, як на закінчення шкільного навчального року діти читають з молитовника. А не співають. Думаю: приїду, обов'язково напишу. Вдалося видати.

— Що тепер готуєте?

— Інститут змісту і методів навчання Міністерства освіти України взяв у мене програму для першого класу загальноосвітньої школи; посібник для першого класу, методичний посібник для вчителів музики.

— І все це — з навчання гри на сопілці?

— Звичайно. Ще львівське видавництво «Каменярь» обіцяє видати книжечку «Сопілка. Перший клас»... Мені страшенно боляче, що діти перестають співати. Народ не співає. Нині не почуєте ні пісні, ні колядки. А ще я — за єднання церков. Україна тоді стане дуже міцною державою.

— Ви вірите, що церкви в Україні об'єднаються?

— Хочу, щоб так сталося. Подивіться: Польща має лише стовість костьолів, який міцно відстоює свою націю. Я пишу книжечки так, що у всіх церквах з ними можна співати. Як діти зрозуміють, що в усіх церквах однаково співають, то...

—... то справа зрушиться з місця.

— Так. Найголовніше, щоб у тяжкий для держави час люди не відвернулися від освіти, від віри.

Моя мрія, як я вже казав, зробити так, щоб ці церкви українські об'єдналися. Саме тому я пишу для дітей стільки духовної музики. На жаль, є комори і є копірники, які хочуть мати з усього, в тому числі й з церковних непорозумінь, зиск.

— Ви — голова Всеукраїнської спілки вчителів музики.

— Як тільки я відчув цілком реальну загрозу зняття з навчання у школі предмета «музика», мені стало зле. Я думав: щось треба негайно робити. І вирішив, що потрібно створити організацію, яка б могла виступити на захист музики в школі. Я через Ярослава Кендзьора передав Прем'єр-міністру і Голові Верховної Ради Олександрові Морозу (минулого скликання) текст звернення, у якому просив узяти під захист музику в школі.

— Що вдалося Спілці зробити?

— Відвернути загрозу зняття предмета «музика» в школі. Виробити рекомендації, які дають змогу в загальноосвітніх школах музику вважати національним предметом. Друге: у музичних школах запровадити ансамблеве навчання на уроках. І — третє: виховувати в дітях віру в силу знань.

— Що маєте на увазі?

— Діти перестають учитися, бо вірять тільки в гроші батьків, а не в свої знання. Діти зневірилися — мовляв, тільки гроші дозволяють отримати нині вищу чи середню спеціальну освіту. А це — смерть для науки: зневіра. Треба підтримати талановитих, про таких дітей треба дбати. Є багато варіантів. Але ще цього ніхто не починав.

— Як стоїть справа з Вашим видавництвом?

— Та — як? Маю мету дати дітям дешеву книжку. Бо сучасні видавництва дешевої книжки школярам не дадуть. Усі працюють, щоб мати зиск. Моє видавництво, якщо воно врешті-решт стане, буде працювати тільки в ім'я ідеї.

— Думаєте, контролюючі органи дадуть Вам спокійно працювати?

— Я сподіваюся. Є ж положення, що навчальні посібники мають звільнятися від оподаткування. Це — для початків. Поки люди бідні. Хоч я один не буду піднімати ціни. Книги — це не моя професія, це — моє хобі. А за хобі здирати з людей гроші не пасує.

— Як Ви відважились на створення пісень — і слів, і музики?

— Я — ні поет, ні композитор. Але я побачив, що діти не мають пісень. Тож усе потроху писав... На чужі вірші я не писав, бо — непрофесіонал. Чи маю я право писати на слова інших, професійних людей?.. Композитори перестали писати пісні. Є багато естрадних. Але вони пишуться зовсім з іншою метою.

— Ви життям задоволені?

— Так. Дуже.

— Чому? З чого?

— Я не є мітинговою людиною. Але мушу якимось так ніби високопарно сказати: я дуже радий, що дочекався державності. Я хочу працювати для ідеї, робити все, щоб Україна як держава втрималася. Легкість, з якою Україна стала незалежною, «замішана» на самовідданій боротьбі попередніх поколінь. А тепер — Богом дана. А ще я є щасливий, бо маю добру ідею. Я Україну мало не всю пішки сходив. Ідея сопілярства вартує уваги, має добре зерно, що повинно зійти добрими сходами. Потрібні три фактори: 1) учитель; 2) інструмент; 3) книжка. Учителів-сопілярів я намагався виховати багато. Семінари з учителями я проводив, крім Львівської, у Харківській, Київській, Запорізькій, Черкаській, Миколаївській та інших областях.

А вибір мій пояснити просто: ти маєш бути особистим прикладом, будь ним!

— Добре, а як втілюється Ваша ідея в Україні? Власне, я хотів запитати: чи не вибивається Ви із сил, ведучи такий широкий обсяг праці?

— Крім витрат на свою ідею, я не маю нічого.

Тато мені завжди казав: «Ти, сину, нічим не журися. Працюй наполегливо. Знай: музикантам буде платити Бог у небі». Згадую ще слова Івана Золотоуста: «Хто молиться співаючи, той молиться подвійно». Тому я часто в житті виглядаю диваком. Не вкладаюся у рамки. Але мені від цього добре, радісно на душі.

Ярослава Мазура розпитував Богдан ЗАЛІЗНЯК, м. Львів